

המבט הפנימי

מאורעות הזמן מבעל בלבבי משכן אבנה

עמוד א'

מלחמה - אתחלתא דגאולה (מגילה ז"ע"ב)

מטות-מסעי תשפ"ד 005

מִלְחַמַת עִמְלָק

כתוב (במדבר כא, א) וַיִּשְׁמַע הַכְּנַעֲנִי מִלֶּדְעָרְדַּל יֵשֶׁב הַנְּגֹב כִּי בָא יִשְׂרָאֵל דֶּרֶךְ הָאֲתָרִים וַיִּלְחֶם בְּיִשְׂרָאֵל וַיֵּשֶׁב מִמֶּנּוּ שְׁבִי:

וכתב רש"י (שם) יֵשֶׁב הַנְּגֹב - זה עמלק, שנאמר (במדבר יג, כט) עמלק יושב בארץ הנגב. ושנה את לשונו לדבר בלשון כנען, וכ"ו:

וַיֵּשֶׁב מִמֶּנּוּ שְׁבִי - אינה אלא שפחה אחת: ופירש השפתי חכמים (שם) וז"ל השבי ששבו פה אינו אלא השבי ששבו ישראל מהם עכ"ל.

וכתב רש"י (שם) וַיִּשְׁמַע הַכְּנַעֲנִי - שמע שמת אהרן ונסתלקו ענני כבוד וכו', כדאיתא בר"ה (דף ג.א), ועמלק מעולם רצועת מרדות לישראל, מזומן בכל עת לפורענות: והיינו מזומן בכל עת למלחמה, ומהותו מלחמה.

ונקרא כנעני כמ"ש רש"י (שם) מחז"ל"י ושנה את לשונו לדבר בלשון כנען עכ"ל. והיינו שצדק עצמו לכנען, והבן שאינו רק לשון כפשוטו, אלא צרוף לכנען.

וכתב הרמב"ם (מלכים פ"ה, ה"א) וז"ל ואי זו היא מלחמת מצוה זו מלחמת שבעה עממים, ומלחמת עמלק, ועזרת ישראל מיד צר שבא עליהם עכ"ל.

והבן שבמלחמה זו היה (מעין) כל ג' הללו. שבעה עמים - כי נדמו להם לכנען מחמת הלשון. מלחמת עמלק - כי היו עמלק. עזרת ישראל מיד צר שבא עליהם, והכא עמלק בא אליהם.

והנה עמלק בא להלחם בישראל ג' פעמים וי"א ב' פעמים. וז"ל הוזה"ק (ח"ב דף מד.) אמר ר' יהודה

^א (ה.ה.) ועין במדבר רבה (חקת) וז"ל, דֶּרֶךְ הָאֲתָרִים, התייר הגדול שתר להם את הדרך שנאמר (במדבר י) וארון ברית ה' נוסע לפניהם וילחם בישראל. וע"פ המתבאר לעיל (המבט הפנימי 004) המלחמה כאן הייתה מכוחו של אור - וכן כידוע 'אהרן' קרוב ל'ארון', וכאשר "שמע שמת אהרן", כדלהלן.

^ב ועין גיטין לח. וז"ל עובד כוכבים (שקונה) ישראל (פ'רש"י וז"ל כגון עבד זה דשיך במצות עכ"ל) מנלן, דכתיב: וישב ממנו שבי. עכ"ל. וע"ש פני יהושע (שם) וז"ל ואי משום דמשני הש"ס דיליף מוישב ממנו שבי התם נמי כבר פרש"י וז"ל בפירוש החומש דהאי שבי אינו אלא שפחה אחת וא"כ כל הסוגיא דהכא איירי מקנין העובד כוכבים בעבד כנעני ע"ש. וע"ע במהר"ם שיף שם, ודברי יהונתן (חקת).

^ג וז"ל הגמ': וַיִּשְׁמַע הַכְּנַעֲנִי מִלֶּדְעָרְדַּל, מה שמועה שמע - שמע שמת אהרן, ונסתלקו ענני כבוד, וכסבור ניתנה רשות להלחם בישראל.

^ד ועין ר' עובדיה מברטנורא (על רש"י שם) שהרי עמלק מעולם רצועת מרדות לישראל ואין לך אומה ולשון שמתחלת בעצמה לקפוץ ולהלחם בישראל אלא עמלק. ע"ש

^ה (מדרש אגדה חקת)

^ו עין אבן עזרא (במדבר כא, א) וז"ל וַיִּשְׁמַע הַכְּנַעֲנִי מִלֶּדְעָרְדַּל - אמרו הקדמונים שהוא סיחון, ונקרא הכנעני כי כל אמורי - כנעני. ע"ש. ועין מדרש תנחומא (חקת) "וַיִּלְחֶם בְּיִשְׂרָאֵל". עמלק היה, למה קראו כנעני, לפני שנאסרו ישראל להלחם עם בני עשו, שנאמר בהם "אַל־תִּתְּגַרוּ בָּם" (דברים ב ה), כשבא עמלק ונתגרה בם פעם ושתיים, אמר להם הקדוש ברוך הוא אין זה אסור כבני עשו, אלא הרי הם ככנעניים.

המבט הפנימי

מאורעות הזמן מבעל בלבי משכן אבנה

עמוד ב'

מלחמה - אתחלתא דגאולה (מגילה ז"ע"ב)

מטות-מסעי תשפ"ד 005

תרי זמני אגח קרבא עמלק בישראל חד הכא, וחד דכתיב (במדבר יד) וירד העמלקי והכנעני וגו' (שמות יז, ח) ויבא עמלק וילחם עם ישראל ברפידם עכ"ל. והכא (במדבר כא, א) לשיטות שהוא עמלק.

ובזה נעשה חזקה של מלחמה של עמלק עם ישראל.

וכל זמן שהיו עננים, עיקר אחיזת עמלק, במי שפלטו הענן, 'ויזנב בך' 'מכת זנב', שאלו שפלטם הענן הם בבחינת 'זנב', אולם כאשר מת אהרן וסרו העננים, סר הכח המגן מפני עמלק ובא להלחם עם 'כל' ישראל.

ובעומק יותר, כל זמן שהיו עננים מכח אהרן שמדתו שלום כמ"ש 'אוהב שלום ורודף שלום', אזי כל היותו סותר את עמלק, שכל היותו של עמלק מלחמה, כנ"ל. אולם כאשר מת אהרן, וסר כח השלום, נמצא ונגלה מיד כחו של עמלק שמהותו מלחמה¹. ולכך במלחמה זו בא על כולם, על 'השלם', היפך שלום.

אולם אף שמלחמה זו עם עמלק היתה מלחמה על כלל ישראל כולו, על 'השלם', כי נסתלק השלום, מ"מ כתיב 'וישב ממנו שבי', ואולם אינו שבי ממש, אלא שפחה אחת ששבו ישראל מהם, וחזרו ולקחו עמלק.²

והיינו שעמלק לא הצליח; לא בכלל ישראל, ולא באלו שהם בבחינת 'זנב'. אלא אך ורק בשפחה שבויה, והבן מאוד³. ועין רע"ב⁴ שם שהיא היתה קטנה בת י' שבי ר"ת שפחה בת י'. ועין פרי צדיק

¹ (במדבר כה, יח)

² לשון פסיקתא דרב כהנא (פיסקא ג) 'ויזנב בך' (דברים כה, יח), היכה אותך מכת זנב.

³ עין ספרי (דברים פרשת כי תצא פיסקא רצו) 'ויזנב בך' כל הנהגת השליים אהרן, מלמד שלא היה הורג בהם אלא בני אדם שנמשכו מדרכי מקום ונחשלו מתחת כנפי הענן.

⁴ 'ו"ל תרגום ירושלמי (במדבר פרשת חקת פרק כא פסוק א) מית אהרן גברא חסידא די בזכותיה הוון ענני דיקרא מגינין על ישראל. עכ"ל

^א (משנה אבות א, יב) הלל ושמאי קבלו מהם הלל אומר הוי מתלמידיו של אהרן אוהב שלום ורודף שלום וכו':

^ב ועין שפת אמת (חקת שנה תרנ"ז) ו"ל כשהי' אהרן קיים לא היו צריכין למלחמה כי הוא עמוד השלום. וע"ע (שם תרנ"ד) שמת אהרן ונסתלקו ענני הכבוד וסבר שניתן רשות להלחם בישראל. והכוונה שדור המדבר הי' פריסת סוכת שלום עלינו ולא הוצרכו למלחמה. וע"ע (שם תרמ"ז) בפסוק וישמע הכנעני דרשו חז"ל שמע שמת אהרן ונסתלקו ענני הכבוד וניתן רשות להלחם כו'. מה שיחסו מלחמות אלו בכחו של אהרן וכו', "בצל ידי כסיתך" הוא בחי' אהרן הכהן וענני הכבוד והוא ליסוד ארץ היינו לקרב ולחבר בחי' ארץ לשמים, וזה הי' עבודת הכהן בקרבנות. (עין מבט הפנימי 004 ששורש הקרבנות הוא - שלום).

^ג מדרש אגדה (חקת) ו"ל לא לקחו מהם אלא שפחה אחת, ומשלהם היתה, שככה נאמר שבי מן השבי היתה עכ"ל. וע"ע רמב"ן (שם)

^ד ועין רבי אליהו מזרחי (חקת כא, א) ו"ל הוצרכו רז"ל לפרש כן, משום דקיימא לן: אין ישראל מנוצחים מהאויב, אלא בעת קלקולם לפני המקום וכו', לפיכך פירשו כאן, שלא מצאו בו קלקול, שהשבי ששבו פה אינו אלא השבי ששבו ישראל מהם עכ"ל. וע"ע ברמב"ן (שם).

^ה ו"ל (על רש"י חקת כא, א) עוד שמעתי אומרים שרואה דבר זה ממלת שבי שעולה בראשי תיבות שפחה בת 'כלום' שפחה בת עשר שנים נוטריקון עכ"ל. וע"ע שם בדבריו שהוכיח שרק נשבה שפחה אחת ותו לא).

המבט הפנימי

מאורעות הזמן מבעל בלבי משכן אבנה

עמוד ג'

מלחמה - אתחלתא דגאולה (מגילה ז' ע"ב)

מטות - מסעי תשפ"ד 005

(דברים אות ב')^{טו}

והשורש לכך הוא שפחת אברהם 'הגר', שיצא ממצרים^{טו} ונכנסה לישראל, אולם אח"כ שבה לגילולי אביה^{טז}. וי"א שחזרה לאברהם, והיא קטורה^{טז}. כן עתידה שפחה זו לחזור לישראל. כי השתא מתן תורה לא היה בשלמות כי ע"י עמלק "רפו ידיהם מן התורה", ולכך כאשר עלה משה למרום, ושם נאמר בו (תהלים סח, יט) "שבית שבי"כ (עיי'ן שפת אמת חקת תר"ס^{טז}), לא היה שביה שלמה וחזר עמלק ולקחו שביה זו, אולם לעת"ל כשיוכרת עמלק תחזור שפחה זו לקדושה^{כז}.

^{טז} וז"ל וקליפת עמלק בעצם הוא נגד תואר הלך שלא פעל עוד בשום גוון בפועל בהנפש רק התרשלות וקרירות. אמנם אחרי זה כשמת אהרן הכהן שהוא נגד בחינת חכמה שבקדושה או היה הכח לעמלק להתלבש את עצמו בגוון של סיחון והיינו להכניס הקליפה במוח בחכמות זרים והוא נגד תואר אורח שכבר יש לו איזה שייכות במחשבה שנתפס במוח האדם. ולזה במלחמה הראשונה עמו לא היה לו שום שליטה על נפשות ישראל בפועל. וכאן נאמר וישב ממנו שבי שפחה אחת שיש לה קצת שייכות לקדושת ישראל על ידי חיוב מצוות שלה. וע"ש

^{יז} (בראשית טז, א) "שפחה מצרית ושמה הגר"

^{יח} עין רש"י (בראשית כא, יד) וע"ע (שם) ברבי אליהו מזרחי.

^{יט} פרקי דרבי אליעזר (פרק ל) וז"ל לאחר מיתתה של שרה חזר אברהם ולקח את גרושתו, שנאמר [בראשית כה, א] ויסף אברהם ויקח אשה ושמה קטורה. עכ"ל

^כ (ה.ה.) ועין שמות רבה (יתרו) וז"ל אמר הקדוש ברוך הוא למשה לא נתנה לך תורה אלא בזכות אברהם שנאמר לקחת מתנות באדם, ואין אדם האמור כאן אלא אברהם, עכ"ל. מבואר שעצם ה'שביה' של משה היה מכוחו של אברהם.

^{כא} וז"ל, וישב ממנו שבי דרשו חז"ל שפחה אחת. דכ' עלית למרום שבית שבי. פי' דבקבלת התורה הוציאו בניי כל הנ"ק שהיו בתוך האומות וז"ש ה' מסיני בא וזרח משעיר למו כו' אותו החלק והצד אחיזה שיש לע' אומות בתורה. וע"ש

^{כב} ועין בזה"ק (ה"ג דף קצג.) וז"ל אוספו וחטו מה כתיב (במדבר כא) וישמע הכנעני מלך ערד, וכתוב וילחם בישראל וישב ממנו שבי (ועכ"ד) וכל זמנא דישראל תבין לאבוהון דבשמיא אינון נבזבזון (וכלא) יתהדר לגבייהו ואתחפין ביה ולזמנא דאתי כלא יתהדר דכתיב (דברים ל) ושב ה' אלהיך את שבותך וגו'. עכ"ל